

SOSIAALI- JA TERVEYSVALIOKUNNAN MIETINTÖ 9/2011 vp

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi takuueläkkeestä annetun lain, kansaneläkelain 56 §:n, eläkkeensaajan asumistuesta annetun lain ja vammaisetuuksista annetun lain muuttamisesta

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on 4 päivänä lokakuuta 2011 lähettänyt sosiaali- ja terveysvaliokuntaan valmistelevasti käsiteltäväksi hallituksen esityksen eduskunnalle laeiksi takuueläkkeestä annetun lain, kansaneläkelain 56 §:n, eläkkeensaajan asumistuesta annetun lain ja vammaisetuuksista annetun lain muuttamisesta (HE 44/2011 vp).

Lausunto

Eduskunnan päätöksen mukaisesti perustuslakivaliokunta on antanut asiasta lausunnon (PeVL 10/2011 vp), joka on otettu tämän mietinnön liitteeksi.

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- neuvotteleva virkamies Juha Rossi, sosiaali- ja terveysministeriö
- lakiasianpäälikkö Aino Lassila, Eläketurvakeskus
- etuuspäälikkö Pirjo Raute, Kansaneläkelaitos
- erityisasiantuntija Sinikka Huhtala, Suomen Kuntaliitto
- toiminnanjohtaja Veronica Fellman, Eläkeläisliittojen etujärjestö EETU.

Lisäksi Vuokralaiset VKL ry on antanut kirjallisen lausunnon.

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan muutettaviksi takuueläkkeestä annettua lakia, kansaneläkelakia, eläkkeensaajan asumistuesta annettua lakia ja vammaisetuuksista annettua lakia.

Takuueläkettä laskettaessa sen määrään vaikuttavat eläketulot otettaisiin huomioon sentin tarkkuudella. Työttömyyspäivärahan lisäpäiviltä vanhuuseläkkeelle siirtyvän takuueläkkeeseen ei tehtäisi varhennusvähennystä. Ulkomailta eläketuloa saavan henkilön takuueläkkeen määrää tarkistettaisiin kahden vuoden välein.

Henkilön olisi selvitettävä oikeutensa työttömyyspäivärahan lisäpäiviin hakiessaan niiden perusteella varhennusvähennyksellä vähentämättä kansaneläkettä.

Eläkkeensaajan asumistuki voitaisiin maksaa vuokranantajalle vuokralaisen antaman valtuutuksen perusteella tai jos vuokralainen toistuvasti laiminlyö vuokran maksamisen. Lisäksi ehdotetaan täsmennettäväksi eläkkeensaajan asumistukea hakevan henkilön yrittäjätoimintaan perustuvien tulojen määrittelyä. Vammaisetuuk-

ta annettua lakia ehdotetaan muutettavaksi siten, että lain soveltamisessa välttämätön tiedonvaihto voisi tapahtua yhteisön jäsenvaltioiden ja sosiaaliturvasopimusvaltioiden välillä sähköisesti.

Esitys liittyy valtion vuoden 2012 talousarvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä.

Ehdotetut lait ovat tarkoitettut tulemaan voimaan 1 päivänä tammikuuta 2012. Asumistuen maksamista vuokranantajalle koskevat säännökset tulisivat kuitenkin voimaan 1 päivänä marraskuuta 2012.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Yleisperustelut

Yleistä

Esityksen tavoitteena on selkeyttää Kansaneläkelaitoksen toimeenpanemaa etuuslainsäädäntöä. Lisäksi esityksessä ehdotetaan lisättäväksi eläkkeensaajien asumistuesta annettuun lakiin säännökset asumistuen maksamisesta vuokranantajalle. Valiokunta pitää esitystä tarpeellisena ja puoltaa sen hyväksymistä seuraavin muutosehdotuksin.

Asumistuen maksaminen vuokranantajalle

Lakiehdotuksen mukaan asumistuki voitaisiin maksaa suoraan vuokranantajalle ilman asumistuen saajan valtuutusta, jos asumistuen saaja toistuvasti laiminlyö vuokran maksamisen. Hallituksen esityksen perustelujen mukaan laiminlyöntiä voitaisiin pitää toistuvana, jos vuokralainen on jättänyt maksamatta 2–3 kuukauden vuokraa vastaavan määrän. Asumistuen maksamisesta vuokranantajalle ei annettaisi päätöstä.

Perustuslakivaliokunta on lausunnossaan pitänyt tärkeänä, että laiminlyönnin toistuvuutta pyritään ehdotettua tarkemmin konkretisoimaan ja että asiasta myös tehdään tavanomainen hallintopäätös. Valiokunnan mukaan päätökseen on tällaisessa erityistapauksessa mahdollista liittää valituskielto. Perustuslakivaliokunta pitää lisäksi tärkeänä, että säännös ottaisi huomioon erilaiset sosiaaliset suoritusesteet, kuten sairaustapaukset. Sosiaali- ja terveystieteiden valiokunnan tulisi lausunnon mukaan myös vakavasti harkita, miten asumistuen maksujärjestelystä voisi asianmu-

kaisesti menettelemällä päästä eroon. Näin voitaisiin perustuslain säännöksen tavoitteen mukaisesti edistää yksilön omaa elämänhallintaa.

Sosiaali- ja terveystieteiden valiokunta ehdottaa perustuslakivaliokunnan lausunnon mukaisesti, että tilanteet, joissa asumistuki maksetaan vuokranantajalle ilman vuokralaisen valtuutusta, säänneltäisiin täsmällisesti ja että asiasta annettaisiin aina vuokralaiselle päätös. Valiokunta pitää perustuslakivaliokunnan tapaan myös tärkeänä, että säännös antaisi mahdollisuuden käyttää harkintaa ja ottaa huomioon erilaiset elämäntilanteet. Vuokrarästiin johtaneet syyt tulisi ottaa huomioon tehtäessä päätöstä asumistuen maksamisesta vuokranantajalle ja tarvittaessa huolehtia riittävän neuvonnan antamisesta. Myös siitä, milloin asumistuen maksaminen vuokranantajalle päättyy, on syytä säätää erikseen.

Yksityiskohtaiset perustelut

24 §. Asumistukea koskeva päätös. Valiokunta ehdottaa pykälän 1 momenttia muutettavaksi siten, että myös asumistuen maksamisesta vuokranantajalle on annettava kirjallinen päätös. Lain 35 §:ssä säädettäisiin erikseen valituskiellosta.

25 a §. Maksaminen vuokranantajalle. Pykälän 2 momenttia ehdotetaan muutettavaksi perustuslakivaliokunnan lausunnon mukaisesti. Edellytyksiä, joilla asumistuki maksettaisiin vuokranantajalle, ehdotetaan täsmennettäväksi. Asumistuen maksaminen vuokranantajalle ilman vuokralaisen suostumusta edellyttäisi, että asumistuen saaja on laiminlyönyt vähintään kahden

peräkkäisen kuukauden vuokran maksamisen kokonaan. Laiminlyöntiä arvioitaessa tulee ottaa huomioon tuensaajan olosuhteet. Jos laiminlyönti on johtunut esimerkiksi tuen saajan äkillisestä sairastumisesta, joka on tilapäisesti estänyt vuokran maksamisen, perustetta asumistuen maksamiselle vuokranantajalle ei olisi. Kun vuokranantajalle maksamisella pyritään turvaamaan asumistuen saajan vuokrasuhteen jatkuvuutta, asumistuki voitaisiin jättää maksamatta vuokranantajalle myös tilanteessa, jossa vuokranmaksun häiriötilanteen voidaan olettaa korjautuvan muutenkin nopeasti.

Kun asumistuen saaja on maksanut vuokrarästinsä, asumistuen maksamiselle vuokranantajalle ei olisi enää perustetta. Tällöin maksaminen vuokranantajalle lopetettaisiin, jos asumistuen saaja sitä pyytää.

35 §. *Muutoksenhakuoikeus.* Pykälän 4 momenttiin ehdotetaan lisättäväksi säännös siitä, ettei päätökseen asumistuen maksamisesta vuokranantajalle saa hakea muutosta. Valituskielto on perusteltu, koska valitusmahdollisuuden käyttäminen saattaisi vaarantaa vuokrasuhteen jatkuvuuden.

Voimaantulosäännös. Säännöstä ehdotetaan tarkistettavaksi edellä olevien muutosten johdosta.

Päätösehdotus

Edellä esitetyn perusteella sosiaali- ja terveysvaliokunta ehdottaa,

että 1., 2. ja 4. lakiehdotus hyväksytään muuttamattomina ja

että 3. lakiehdotus hyväksytään muutettuna seuraavasti:

Valiokunnan muutosehdotukset

3.

Laki

eläkkeensaajan asumistuesta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan eläkkeensaajan asumistuesta annetun lain (571/2007) 12 §:n 2 momentti, 24 §:n 1 momentti ja 35 §:n 4 momentti, sellaisena kuin niistä on 12 §:n 2 momentti laeissa 1154/2007 ja 1225/2009, sekä

lisätään 12 §:ään, sellaisena kuin se on laeissa 1154/2007 ja 1225/2009, uusi 3 momentti, jolloin nykyinen 3—5 momentti siirtyvät 4—6 momentiksi, lakiin uusi 25 a ja 25 b § sekä 33 §:ään uusi 4 momentti, jolloin nykyinen 4 momentti siirtyy 5 momentiksi, seuraavasti:

12 §
(Kuten HE)

24 § (Uusi)

Asumistukea koskeva päätös

Asumistuen hakijalle annetaan kirjallinen päätös asumistuen myöntämisestä, hylkäämisestä, tarkistamisesta, keskeyttämisestä, lakkauttamisesta ja takaisinperinnästä. Hakijalle on an-

nettava kirjallinen päätös myös silloin, kun asumistuki maksetaan vuokranantajalle 25 a §:n 2 momentin perusteella tai kunnan toimielimelle 28 §:n (poist.) tai sosiaali- ja terveyshuollon asiakasmaksusta annetun lain (734/1992) 14 §:n mukaisen perhehoidon perusteella (poist).

— — — — —

25 a §

Maksaminen vuokranantajalle

(1 mom. kuten HE)

Kansaneläkelaitos voi päättää, että asumistuki maksetaan suoraan vuokranantajalle ilman asumistuen saajan valtuutusta, jos asumistuen saaja on laiminlyönyt vähintään kahden peräkkäisen kuukauden vuokran maksamisen kokonaan. Laiminlyöntiä arvioitaessa otetaan huomioon tuensaajan olosuhteet. Asumistuen maksaminen suoraan vuokranantajalle lopetetaan

vuokralaisen pyynnöstä, kun perustetta vuokranantajalle maksamiselle ei enää ole.

25 b ja 33 §
(Kuten HE)

35 § (Uusi)

Muutoksenhakuoikeus

— — — — —

Kansaneläkelaitoksen antamaan päätökseen ei saa hakea muutosta valittamalla, jos päätös on annettu väliaikaisena tai 25 a §:n 2 momentin perusteella.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .
Lain 24 §:n 1 momentti, 25 a ja 25 b §, 33 §:n 4 momentti sekä 35 §:n 4 momentti tulevat kuitenkin voimaan 1 päivänä marraskuuta 2012.
(2 mom. kuten HE)

Helsingissä 10 päivänä marraskuuta 2011

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj. Juha Rehula /kesk
vpj. Anneli Kiljunen /sd
jäs. Outi Alanko-Kahiluoto /vihr
Sanni Grahn-Laasonen /kok
Arja Juvonen /ps
Laila Koskela /ps
Merja Kuusisto /sd
Sanna Lauslahti /kok

Merja Mäkisalo-Ropponen /sd
Lasse Männistö /kok
Hanna Mäntylä /ps
Annika Saarikko /kesk
Hanna Tainio /sd
Lenita Toivakka /kok
Anu Vehviläinen /kesk
Ulla-Maj Wideroos /r.

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Esko Salo.